

СПРАВКА ЗА НАЙ-ВАЖНИТЕ ПОСТИЖЕНИЯ НА ПРОФ. Д.И.Н. МИЛКО СТОЯНОВ ПАЛАНГУРСКИ И ТЯХНОТО ЗНАЧЕНИЕ ЗА РАЗВИТИЕТО НА НАУКАТА

Научните ми интереси са насочени към следните групи от теми и проблеми, в които са осъществени и научните ми приноси:

1. Приноси в областта на партийно-политическата система

Интересите ми в областта на партийно-политическата система датират от началото на академичната ми кариера и са в пряка връзка с темата на кандидатската ми дисертация (ОНС „доктор“), защитена в Специализирания научен съвет по нова и най-нова история и утвърдена от ВАК през 1992 г., с което получих шифър 05.03.06 *История на България*. Дисертацията е посветена на една неразработвана към този момент тема – развитието на Либералната (радославистка) партия, която по-късно е издадена и под същото име – „Либералната (радославистка) партия в системата на българската парламентарна демокрация (ноември 1900 – юни 1904 г.)“, (1995).

Текстът на дисертационния труд обхваща един особен период от развитието на тази класическа за българската политическа система партия – периодът на прехода между двата века и наличието на центробежни сили в организацията. Акцентите в нея са насочени в няколко направления. Всеки от тях е разработен в отделни части от монографията и отделни статии и студии.

При изследването на характеристиката на партията са засегнати следните въпроси: 1. социалната структура на партията; 2. развитието на вътрешните структури; 3. партийната програма. Вж: *Организационна структура на Либералната (радославистка) партия. 1886–1912 г.*, (1989); *Идейни и програмни схващания на Либералната (радославистка) партия (1886–1904 г.)*, (1991); *Социална опора на Либералната (радославистка) партия*, (1991); *Икономическите възгледи на Либералната (радославистка) партия (края на XIX – началото на XX в.)*, (2020).

Особено внимание е отделено на вътрешнопартийната криза и разцеплението на една управляваща партия и сформирането на дублетна формация, която колкото и да прави опит да се еманципира, винаги прилича и гравитира към партията „майка“. Несъмнено интересни и приноси са страниците посветени на съдебното преследване на министрите от

Либералната партия. За пръв път се показва, как функционират механизмите на т.нар. Държавен съд, какви са пътищата към съдебния процес и каква традиция се полага с това дело. Вж: *Разцеплението на Либералната (радославистка) партия, ноември 1900 – юни 1904 г., (1992); Първият държавен съд, (1993).*

Третото направление в изследването за либералите е тяхната конкретна политическа дейност като парламентарна опозиция, изборните им резултати, партийната пропаганда, опитите им за придобиване на обществена популярност – всичко онова, което характеризира партиите и тяхната външнополитическа ориентация и дейност. Вж: *Либералната (радославистка) партия и вътрешно-политическото развитие на Княжество България (ноември 1900 – декември 1901), (1995); Россия во внешнеполитических концепциях либеральной (радослависткой) партии Болгарии (1886–1915), (1990).*

Няколкото години посветени за изследване на партийно-политическата структура ми дадоха възможност да се опитам да създам концепция за цялата политическа система на страната. Открити са приликите и различията в отделните политически партии, общите и различните структурни елементи, разнообразието и приликата в партийните програми, поведението на членската маса и ръководство, централизацията и партийното шефство като български белег на партиите. Предложих и в общи линии бе възприета изцяло в историографията периодизация на българската партийна и политическа система. Същността на отделните институции – парламент, държавен глава и изпълнителна власт и взаимоотношенията между тях бяха обобщени в книгата ми *Държавно-политическа система на България 1879–1919, (1995)*, както и в няколко статии на отделни елементи на установена в страната по време на действието на Търновската конституция политическа система: *Поемането на изпълнителната власт – конституционен или личен режим, (2009); Размисли относно вътрешната хармония на Търновската конституция, (2009).*

2. Приноси в дипломатическата история и мястото на България в балканската история в края на XIX и началото на XX век

Хабилизацията ми бе посветена на историята на руско-българските отношения в последните години на XIX и първите на XX век. Направените исторически изводи и анализи благодарение на издирения в руските

архивохранилища материал станаха достъпни на читателя с монографията *България в балканската политика на Русия (1899–1903 г.)*, (1996), която има и второ издание (2005), както и няколко статии и студии излезли в страната, Русия и Украйна: *Россия и болгарские попытки достижения национального суверенитета (1898–1903 г.)*, (2012); *Русско-болгарская военная конвенция 1902 года*, (2011); *Либералната радославистка партия и българо-руските отношения (1901–1903 г.)*, (1996); *Руският генералщабен план за концентрация на българската армия на Добруджанския боен театър от 1902 г.*, (1996); *Българо-руски военни връзки по време на управлението на Либералната (радославистка) партия (1899–1901 г.)*, (1992); *Добруджа в геостратегическия сблъсък между Русия и Австро-Унгария*, (1992).

Разглеждам развитието на дипломатическите и политическите отношения между двете страни в един период, който идва след скъсване на отношенията между тях и те се изграждат на една нова основа – тази, при която поне външно империята не се опитва да доминира всички процеси в страната, а само ги наблюдава и дирижира. Вътрешната българска политика само се наблюдава, но същевременно започват ускорени процеси за военно, военнотехническо и военно-образователно сближение, което изкрystalизира в сключената тайна военна конвенция, която освен своята неприложимост, се оказва и в нарушение на Търновската конституция.

Освен тайната дипломация, има и публична, която разчиства пътя на България за финансово стабилизиране чрез издействан заем. Много важен е въпросът с геостратегическите промени и сблъсък с останалите балкански пропаганди в македонските вилаети, където руската позиция се оказва антибългарска и съдейства за духовното и впоследствие за териториалното разделение на сфери на влияние. Тук центърът на изследванията са свързани с македонските проблеми, които доминират над всичко друго в реалния исторически процес. Особено показателен е т.н. Фирмилианов въпрос, който очертава в теоретичен план бъдещето разделение на Македония и на който посветих и едно от последните си изследвания *Фирмилиановият въпрос. Духовната битка за вратата на Македония (1897-1902)*, (2021).

Други въпроси в това направление, които получиха историографски отговор са балканските взаимоотношения на страната през призмата на руската дипломация, отношенията на София и Петербург към радикализацията на революционното движение в навечерието и по време на Илинденско-

Преображенското въстание, параметрите на реформените акции на Великите сили, тежката изолация на страната вследствие на намесата на силите и т.н.

3. Приноси в областта на избирателната система и избирателния процес.

Дълго време основна тема на изследванията ми е избирателната система и изборите за парламент в България, на които е посветена дисертацията ми за доктор на историческите науки, както и три самостоятелни монографии и няколко отделни статии и студии. Дисертацията е на тема *„Българският парламентарен избирателен процес (1887–1913)“* по научна специалност 05.03.06 – История на България с рецензенти: проф. Иван Стоянов, проф. Людмил Спасов и проф. Йорданка Гешева, защитена пред СНС по Нова и най-нова история при ВАК, 28.01.2010 г. и утвърдена от ВАК с протокол No 08-2 / 02.03.2010 г.

Разглеждането на един от най-важните процеси в конституционната система е несъмнено приносен момент в българската историография. За пръв път систематизирам и анализирам всички законови и нормативни актове, които сформират избирателния процес с всичките му слаби и силни страни, показвам механизмите за бавното и постепенно превръщане на бившата рая в европейски гражданин със съответните права и задължения, пулсациите на парламента като институция със своите несъвършенства на представителната демокрация и придобиването на нови, значително по-демократични и постоянно действащи идеи и практика за функционирането на народното представителство. Изчистени са спорните въпроси за персоналния състав на всеки един от парламентите, които оформят демократичното лице на модерна България за един дълъг период по времето на прехода от XIX към XX век. Трите поредни монографии: *„Избирателната система в България 1879–1911 г.“*, (2007); *„Избори по Стамболовистки (1887–1994 г.)“*, (2008) и *„По българските парламентарни избори (1894–1913 г.)“*, (2011) разглеждат законовата регламентация на изборния процес, всички промени извършвани в тази посока, политическата канава на изборния процес – развитието на пасивното и активно избирателно право на гражданите, навлизането на ограничения за групи граждани и създаването на условия за по-добър и бърз достъп на избирателите, елементите на административната конструкция на изборите – навлизането на всички атрибути от бюлетините до урни,

географията на вота, дебатите за промяна в мажоритарната система и въвеждането на пропорционалната такава.

Другите две монографии разглеждат реалния исторически процес – този, който създава и утвърждава резултатите. Разминаването на теорията и практиката на конституционната система е видно от наложената и съществуващата практика на институционална намеса във вота на гражданите – нещо, което макар и постоянно да се ограничава законодателно, никога не престава да съществува практически. Това създава условията за недоверие в основния изразител на волята на гражданите – Народното събрание, което в дългосрочен план подкопава доверието в изборните институции и конституционната демокрация.

Разгледани са всички парламентарни избори в обединена България до навечерието на войните. Показани са типовете избирателни кампании, самият вот и разбира се, утвърждаването от парламента на тези резултати – най-политическото време в парламента и акт с неоспоримо влияние върху всекидневната политика. Така се показва как избирателният процес влияе постоянно на политическия живот в страната и как от своя страна прави парламента динамичен и постоянно променящ се като персонален състав орган.

В това направление на изследване е и четвърта монография *Съграждането на модерна България. Нотабилите, конституцията и князът (1879), (2024)*, както и няколко статии: *Второто народно събрание – избори, конституиране и състав (2024)*; *Нарушения на избирателния процес при сформирание на I и II ОНС (1879–1880), (2024)*; *Първото народно събрание – избори, конституиране и състав, (2023)*; *Събранието за избор на княз (1879 г.). Състав и сформирание, (2023)*.

4. Приноси в областта на персоналната история и мрежите на българското общество

Персоналната история е друго направление в изследванията ми. Това е свързано с уточняването на парламентарните състави, което е една от целите на изследванията в споменатото предходно направление, където издирих и систематизирах всички народни представители в отделните Народни събрания, тяхната партийна принадлежност и професионална характеристика. В дългосрочен план това не бе самоцелно търсене на енциклопедична

осведоменост, а събиране на базова информация за персоналния състав на българския обществен елит, което трябва да даде отговор за скритите обществени механизми на създаване, развитие и пресъздаване на лицата, които носят и поемат кръста за създаване на свободна България и нейната модернизация.

Несъмнено тук знаковата монография, която натрупа и най-много цитирания у нас и в чужбина за кратко време, е свързана със състава на Учредителното народно събрание, който поставя основите на българския конституционен живот – *Учредителите. Участниците в Учредителното Народно събрание в Търново, 10.II. – 16.IV.1879 г.: Енциклопедичен справочник*, (2014). Изчисляването на динамиката на състава на учредителите и тяхната биография в политически, социален и образователен смисъл дава ясна картина на българския политически елит и на онези хора, които по биография и историческа случайност, трябва да сключват обществения договор след Освобождението – договор, който доминира цялостното развитие на страната вече почти век и половина.

То е продължено с изследването на мрежата от професионални, образователни, персонални и семейни връзки на възрожденското общество с монографията *Бащите на Българската конституция. Мрежата на националната тъкан*, (2019). В нея се показва как се сформира невидимата тъкан на националното самоопределение и движение за модернизация на сформиращото се гражданско общество в недра на Османската империя и параметрите на модернизация, които осъществяват тези лица. Разгледани са кръговете, които доминират в българското обществено пространство, чрез семейната обвързаност, образователната принадлежност, професионалната съпричастност, наличието или не на революционно минало, идеологически и партийни настроения.

В тази посока е и енциклопедичното ми изследване за един значителен дял от българските политици – юристите: *Адвокати, управление, политика (1879–2016). Адвокатите: държавни глави, регенти, председатели на парламента, министър-председатели, министри, конституционни съдии, председатели на върховни съдилища, главни прокурори, омбудсмани на републиката*, (2016), както и една от последните ми монографии, която е посветена на един от стожерите на българската наука, образование и политика, Иван Пеев Плачков, един дългогодишният член, деловодител и секретар на

Българската академия на науките – *Иван Пеев Плачков (1854-1942): Един просветител и публицист в политиката*, (2021), и студията *Иван Пеев Плачков – трансформацията на един политик 1902–1919 г.*, (2021). В последния случай се вижда ясно как един род влиза в родната история, и култура и наука от Каравеловия герой хаджи Генчо до философа Цветан Тодоров.

В това направление на изследване е и последната монография, написана в съавторство, разработена по проект на фонд „Научни изследвания“, посветена на създаването, развитието и трансферирането на българския политически елит от средата на 70-те години на XIX в. до Съединението: *От империя към национална държава. Българският елит – лица, партии, избори (70-те – 80-те години на XIX в.)*, (Съавт. с Николай Тодоров, Христина Христова, Даниела Цонева, Християн Младеновски), (2024).

В тази посока са и няколко статии *Бащите на Конституцията. Юристите между правото и политиката*, (2019); *Бащите на Търновската конституция – духовниците между политиката и религията*, (2017); *Поборниците в Учредителното народно събрание 1879 г.*, (2017); *Сподвижниците на Васил Левски в Учредителното събрание и създаването на Търновската конституция*, (2017); *Търговците в Учредителното народно събрание 1879 г.*, (2017) и др.

Стопанската сфера като част от политическия живот на страната също се засяга в изследванията. Начините за модернизация на българското стопанство са разгледани в поредица статии и учебници: *Кооперацията – партийната надежда за успешна стопанска модернизация в България (края на XIX – началото на XX век)*, (2022); *The Economic Fundamentals of Bulgaria According to the Constitution of 1879*, (2021); *Цвятко Пупов – един търговец случайно попаднал в политиката*, (2022); *Икономическите възгледи на Либералната (радославистка) партия (края на XIX – началото на XX в.)*, (2020); *Търговците в Учредителното народно събрание 1879 г.*, (2017).

5. Приноси в областта на обучението по история в училище и университета

Цитираните в списъка трудове по тази проблематика отразяват опита ми на учител и университетски преподавател в продължение на 36 учебни години. В хода на работата ми като университетски преподавател, с оглед нуждите на

семинарните занятия и кандидатстудентската кампания, подготвих и публикувах близо двадесет учебници и учебни помагала.

С особена важност за мен бе подготовката и издаването на първия след промените през 1989 г. учебник за общообразователните училища и кандидат-студентите, излязъл през 1993 г. – *Кратка история на българския народ: Лекции за общообразователните училища и кандидат-студентите*, който до голяма степен в структурно и в съдържателно отношение беше следван от всички излезли след него подобни издания.

Авторският колектив, на който имах честта да бъда ръководител, предложи на широката българска общественост за първи път нов критичен прочит на българската история, освободен от идеологически и политически пристрастия. Той бе последван от учебни помагала и тестове по история на България – *Познавате ли историята на България? Въпроси и отговори. История на България в тестове VII в. – 1948 г., (1993); Кратка история на българския народ: Теми за кандидат-студенти и зрелостници, (1999); История на България: Учебник за кандидат-студенти и зрелостници 2000 – 2001 г., (2000)* и др. Издадените учебници и учебни помагала за учениците от горния курс и за кандидат-студентите бяха одобрени от МОН като официални издания.

През 2001 г. авторският колектив, в който участвах издаде учебник по задължителна подготовка по *История и цивилизация за XI клас*, одобрен от МОН, съпътстван от учебник по профилирана подготовка и тестове за същия клас. Учебникът получи широка популярност и бе многократно допълван и преиздаван.

През 2017 г. и 2019 г. авторски колектив под моя редакция издаде одобрени от МОН учебници за задължителна подготовка по *История и цивилизации за седми клас* и *История и цивилизации. 10 клас*.

През 2019 г. заедно с проф. Пламен Павлов издадохме *Алманах. История на българщината* с научно-популярна цел.

6. Връзка на научноизследователската и преподавателската дейност

Важна част от дейността ми като изследовател и преподавател е участието ми в конкурси за присъждането на научните степени „доктор на

науките“ и „доктор“ и за заемането на академичните длъжности „професор“ и „доцент“. Участвал съм в 54 процедури, както следва:

I. ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА НАУЧНАТА СТЕПЕН „ДОКТОР НА НАУКИТЕ“

- 1. Любомир Златанов Златев**, РУ „Ангел Кънчев“, тема на дисертационен труд: „Вътрешната Добруджанска революционна организация /ВДРО/ 1923-1940 г., област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, (2014). *(становище)*
- 2. Орлин Стаменов Събев**, Институт за Балканистика, БАН, тема на дисертационен труд: „Робърт колеж: образователни идеали, политики и резултати (60-те години на XIX – 30-те години на XX век)“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, (2015). *(становище)*
- 3. Пенчо Денчев Пенчев**, УНСС, тема на дисертационен труд: „Икономическата теория в историческото изследване на стопанството“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност „Стопанска история“, (2016). *(рецензия)*
- 4. Костадин Илиев Паев**, Институт за исторически изследвания – БАН, тема на дисертационен труд: „Търновската конституция в светлината на балканския конституционализъм от XIX век. Сравнително историко-правно изследване“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология, (2018). *(становище)*
- 5. Мирела Велкова Велева-Ефтимова**, СУ „Св. Климент Охридски“, тема на дисертационен труд: „Динамика на националните интереси като условие за реализацията на източното разширяване на ЕС“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.3. Политически науки , (2018). *(рецензия)*
- 6. Иван Иванов Думника**, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, тема на дисертационен труд: „Църковният живот на българите в Бесарабия (1812-1918)“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, (2021). *(становище)*
- 7. Мартин Иванов Иванов**, СУ „Св. Климент Охридски“, тема на дисертационен труд: „Да плуваш срещу прилива: Българските текстилни занятия и прерастването им във фабрична индустрия, 1800-1912“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата. (2021). *(рецензия)*
- 8. Веселин Костов Янчев**, СУ „Св. Климент Охридски“, тема на дисертационен труд: „Армия, обществен ред и вътрешна сигурност: провалът на едно поръчано въстание септември 1923 г.“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, (2022). *(рецензия)*

II. ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“

- 9. Димитър Йорданов Гюдуров**, Нов български университет, тема на дисертационен труд: „Малцинствената политика на България - вътрешни и балкански аспекти 1919-1928 г.“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, (2012). *(становище)*
- 10. Магбале Васфи Папазова**, РУ „Ангел Кънчев“, тема на дисертационен труд: „Създаване, развитие и дейност на банка «Гирдап» (1881-1926 г.)“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност: История на България. (Нова история на България 1878 – 1944), (2012). *(становище)*
- 11. Светла Атанасова Атанасова**, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, тема на дисертационен труд: „Производствени и търговски структури в Търново през Възраждането“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, (2012). *(становище)*
- 12. Алека Александрора Стрезова**, Институт за исторически изследвания, Секция „Нова българска история“, БАН, тема на дисертационен труд: „Българските дипломати 1879-1912 г.“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, (2013). *(рецензия)*
- 13. Юлия Йорданова Симеонова**, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, тема на дисертационен труд: „Учебното дело в Търново (1878-1912 г.)“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, (2014). *(становище)*
- 14. Момчил Маринов Кънчев**, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, тема на дисертационен труд: „Стопанско развитие на Казанлъшкия край (1878-1944 г.)“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, (2015). *(становище)*
- 15. Александър Горчев Александров**, Шуменски университет „Константин Преславски“, тема на дисертационен труд: „Д-р Стоян Данев – политически и държавен деец. принос към биографията му (до 1913 г.)“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, (2015). *(рецензия)*
- 16. Николай Иванов Тодоров**, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, тема на дисертационен труд: „Българското общество в Тулча през Възраждането“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, (2017). *(становище)*
- 17. Антон Дончев Маринов**, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, тема на дисертационен труд: „Източнорумелийската милиция 1879-1885“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, (2017). *(рецензия)*
- 18. Драгомир Георгиев Георгиев**, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, тема на дисертационен труд: „Руското военно образование и българите 1856-1885 г.“, област на висше

образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, (2017). *(рецензия)*

- 19. Искра Иванова Николова**, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, тема на дисертационен труд: „Горна Оряховица през Възраждането XIX в.“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, (2018). *(рецензия)*
- 20. Тихомир Младенов Тонков**, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, тема на дисертационен труд: „Търновската община през XIX в. (до 1878 г.)“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология, научна специалност: История, (2018). *(рецензия)*
- 21. капитан Николай Владимиров Павловски**, НВУ „Васил Левски“, тема на дисертационен труд: „Изследване на системата за подготовка на офицери от запаса и резерва в България (1878 – 1920)“, област на висше образование 9. Сигурност и отбрана, професионално направление 9.2. Военно дело, научна специалност: Организация и управление на Въоръжените сили, (2018). *(становище)*
- 22. Йордан Стоянов Минчев**, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, тема на дисертационен труд: „Иларион Ловчански и Кюстендилски – живот и дейност“, област на висше образование. 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология, научна специалност: История, (2019). *(рецензия)*
- 23. Спаска Ангелова Шуманова**, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, тема на дисертационен труд: “Българо-румънски политически отношения (1944-1989 г.)“, област на висше образование. 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология, научна специалност: История, (2019). *(рецензия)*
- 24. Гертана Антонова Тошева**, СУ „Св. Климент Охридски“, тема на дисертационен труд: “Десетилетието на радикалната преориентация на българската външна политика (1989–1999г.) – приемственост вътрешноинституционална съгласуваност на ориентацията към евроинтеграция на България”, научно направление 3.3. Политически науки, (2020). *(рецензия)*
- 25. Деница Иванова Велкова**, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, тема на дисертационен труд: “Политическият живот в русенска област (1944 – 1949) ”, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност: История на България (съвременна история на България), (2020). *(становище)*
- 26. Донка Георгиева Андреева**, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, тема на дисертационен труд: “Иван Богоров – живот и дейност” ; област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност: История на България (нова история на България XVIII – XIX В. – възраждане), (2020). *(становище)*
- 27. Ивелин Стефанов Савов**, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, тема на дисертационен труд: „Русенската българска община през XIX век до Освобождението“, област на висше

образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност: История на България (нова история на България XVIII – XIX в. – възраждане), (2021). *(рецензия)*

- 28. Ангел Калинов Златков**, СУ „Св. Климент Охридски“, тема на дисертационния труд: „Българските дипломатически представителства в османската империя (1896 - 1902)“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, (2021). *(рецензия)*
- 29. Любка Николаева Найденова**, ШУ „Епископ Константин Преславски“, тема на дисертационния труд: „Либералната (радославистка) партия 1908 - 1912)“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, (2021). *(рецензия)*
- 30. Пламен Димитров Иванов**, УНСС, тема на дисертационния труд: „Дирекция „Храноизнос“ в периода на голямата икономическа криза (1930-1934 г.)“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. „История и Археология“, научна специалност: История на България (стопанска история), (2023). *(рецензия)*
- 31. Стефан Титков Иванов**, ЮЗУ „Неофит Рилски“, тема на дисертационния труд: „Исторически аспекти на престъпленията срещу личността и собствеността в България 1944 – 1989 г.“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност „История на България“, (2023). *(становище)*
- 32. Мария Иванова Деянова**, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, тема на дисертационния труд: „Карловската българска община през XIX в.“, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност Нова и най-нова история на България, (2024). *(становище)*

III. ЗА АКАДЕМИЧНА ДЛЪЖНОСТ „ПРОФЕСОР“

- 33. Калчо Костов Калчев**, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, професор в научна област 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, (2012). *(становище)*
- 34. Росица Жечкова Ангелова-Георгиева**, ШУ „Епископ Константин Преславски“, професор в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология (история на България-нова българска история), (2013). *(становище)*
- 35. Веселин Костов Янчев**, СУ „Климент Охридски“, професор в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология (история на България-нова българска история), (2015). *(становище)*
- 36. Петър Иванов Стоянович**, ШУ „Епископ Константин Преславски“, професор в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.5. Обществени комуникации (журналистика), (2018). *(рецензия)*

- 37. Пенчо Денчев Пенчев**, УНСС, професор в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност „История и теория на стопанството“, (2020). *(становище)*
- 38. Костадин Илиев Паев**, ЮЗУ „Неофит Рилски“, професор в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология, научна специалност: „История на държавата и правото (История на българската държава и право и Обща история на държавата и правото)“, (2020). *(рецензия)*
- 39. Росица Иванова Стоянова**, Институт за исторически изследвания – БАН, секция "Нова българска история", професор в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология, научна специалност: История на България" (Нова българска история - социална политика, институции, обществени организации), (2020). *(рецензия)*
- 40. Момчил Николаев Методиев**, Нов български университет, професор, ½ щат в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология, (2020). *(рецензия)*
- 41. Петър Иванов Стоянович**, Институт за исторически изследвания – БАН, секция "Нова българска история", професор в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология, научна специалност: История на България" (Монархическата институция и Третата българска държава), (2022). *(рецензия)*

IV. ЗА АКАДЕМИЧНА ДЛЪЖНОСТ „ДОЦЕНТ“

- 42. Людмил Мартинов Малев**, ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, доцент в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология, (2012). *(становище)*
- 43. Тодор Радев**, ПУ „Паисий Хилендарски“, доцент в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология, научна специалност: История на България (Нова българска история), (2015). *(рецензия)*
- 44. Петър Иванов Стоянович**, Институт за исторически изследвания – БАН, доцент в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология, научна специалност: История на България (Нова българска история), (2016). *(рецензия)*
- 45. Ангел Симеонов Джонев**, Институт за исторически изследвания – БАН, доцент в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология, научна специалност: История на България (Нова Българска история), за нуждите на Регионалния исторически музей „Акад. Йордан Иванов“ – Кюстендил, (2017). *(становище)*
- 46. Татяна Стефанова Астарджиева**, ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, доцент в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и

археология, научна специалност: Нова и най-нова обща история – история на Русия, (2018). *(становище)*

47. **Живко Атанасов Лефтеров**, Нов български университет, доцент в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология, научна специалност: История на България, (история на България), (2020). *(становище)*
48. **Войн Константинов Божинов и Георги Николов Георгиев**, ИИСТИ–БАН, секция „История на българския национален въпрос“, доцент в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, научна специалност 2.2 История и археология, научна специалност: История на България (Македонският въпрос в българо-албанските отношения (1878–1944), (2021). *(становище)*
49. **Владимир Георгиев Станев**, СУ „Св. Климент Охридски“, доцент в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология, научна специалност: Нова българска история (1878-1944), (2022). *(рецензия)*
50. **Светослав Михайлов Живков**, СУ „Св. Климент Охридски“, доцент в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология, научна специалност: Нова българска история (1878-1944), (2022). *(рецензия)*
51. **Николай Иванов Тодоров**, ИБЦТ–БАН, доцент в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология, (2022). *(становище)*
52. **Алека Александрова Стрезова и Войн Константинов Божинов**, ИИСТИ–БАН, секция „Нова българска история“, доцент в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност: История на България (История на българската дипломация 1879-1944 г.), (2023), *(рецензия)*
53. **Димитър Йорданов Гюдуров**, НБУ, доцент в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност: История на България, (2023). *(становище)*
54. **Петър Стоянов Парушев**, Университет „ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ“ – Бургас, доцент в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност: Нова и най-нова история (вкл. История на балканските народи), (2023). *(становище)*

Списъкът на рецензиите и становищата показва, че при необходимост винаги съм участвал в научни журита на институтите на Българската академия на науките – само за последните пет години това са три журита за „доктор на науките“, едно за „доктор“, едно за „професор“ и три за „доцент“. На всички

ръководни постове, като ръководител катедра, заместник-декан, заместник-ректор по акредитацията и заместник-ректор по научната дейност, съм работил и продължавам да работя за създаването на тесни контакти и тясно взаимодействие в научноизследователската и в преподавателската работа на ВТУ с научните институти на Българската академия на науките: Институт по история, Институт по балканистика с Център по тракология, Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей, Национален археологически институт с музей. Членовете на академичния състав на Историческия факултет редовно публикуват свои материали в изданията на БАН, както и учени от БАН – в изданията на ИФ на ВТУ. Колеги от различни институти на БАН съдействат при академичното израстване на преподаватели и докторанти от ИФ, като участват в научни журита за придобиване на научни степени и академични длъжности.

Затова и с голямо удоволствие приех да участвам в разработвания от Института за исторически изследвания проект за спасението на евреите – „България – мост на спасението“, който бе осъществен през периода 2019 и 2020 година.

Академизмът във Великотърновския университет и високото равнище на неговите научноизследователски програми още при създаването на университета преди повече от 50 години, както и по-късно, се дължат най-вече на изключителното съдействие и кадрово обезпечение на БАН и нейните институти. Реномето на университета на престижно национално учебно и научноизследователско звено, особено в сферата на хуманитарните науки и изкуствата, до голяма степен се дължи на авторитета и подкрепата на такива учени като чл.-кор. Александър Бурмов, проф. Станчо Ваклинов, почетните доктори на ВТУ акад. Васил Гюзелев, акад. Константин Косев, акад. Георги Марков, акад. Михаил Виденов, проф. Дора Иванова-Мирчева, проф. Василка Тъпкова-Заимова и много други.

06.06.2024 г.
гр. София

Подпис на кандидата:
(проф. д.и.н. М. Палангурски)